

Kuchyně jako obraz globalizovaného světa

JANA SOPROVÁ

Britský dramatik Arnold Wesker proslavený především ve 2. polovině 20. století jako jeden z levicově smýšlejících „rozhněvaných mladých mužů“, u nás – navzdory množství napsaných her – příliš známý není. A tak se znovuvedení jeho prvotiny *Kuchyně* (*The Kitchen*) z roku 1957, u nás v české premiéře v překladu Jiřího Muchy v Divadle na Vinohradech 1962, stalo dramaturgickým objevem.

Aktualizace přinesla současná témata

Hra vychází z reálných zkušeností Weskera, který si jako mladý vydělával na studium v mezinárodních restauracích v Londýně. Dá se říci, že své poznatky z té doby zužitkoval velmi úspěšně. Jeho hra se stala hitem a hrála se po celém světě. Pozoruhodné ovšem je, nakolik je i dnes aktuální. *Kuchyně* funguje jako symbol globalizovaného světa, kde se uchytí imigranti z různých zemí, takže se stává jakýmsi babylónem jazyků. Na přelomu 50. a 60. let minulého století měla hra silný náboj kritiky proti vykořisťovatelům, majitelům podobných podniků, ale dnes už je toto ostří přece jen otupené.

V Anglii se *Kuchyně* dočkala velkého revivalu v roce 2011 v Národním divadle v Londýně, ale autor údajně z tanečního pojetí inscenace, která byla spíše oslavou fungujícího podniku nežli kritikou, příliš nadšen nebyl. V Čechách se hra dočkala nového uvedení po šes-

desáti letech. I když je využito původního překladu a základní dějové momenty jsou zachovány, text doznal ku svému prospěchu mnohých nejen kosmetických změn (mj. převedení dialogů do současné mluvy a obohacení textu o současné motivy a také začlenění úryvků z Bourdainových *Důvěrností z kuchyně* a z Orwellovy knihy *Na dně v Paříži a Londýně*). Vznikla tak moderní verze globalizované kuchyně dneška a vizuální stránce prospělo uvedení v neviditelném prostoru.

Celý projekt vznikl za podpory činoherní katedry DAMU a ve spolupráci s ukrajinskými herci/herečkami. I když je pod režii podepsán Michal Dočkal, obě dramaturgyně Barbora Hančilová a Kamila Krbcová patří k nejmladší generaci tvůrců, stejně jako většina obsazení. Hraje tu v podstatě kompletní druhý ročník magisterského programu, pedagogové Ondřej Vetchý a Filip Kaňkovský. Celý balíček textu je pak servírován v překvapivém – a je třeba říci vhodném – prostředí někdejší restaurace Jarmark v pasáži U Nováků. Tedy site-specific prostor s proskleným výhledem do pasáže.

Na rozdíl od Weskerových postav, mapujících poválečnou politicko-spoolečenskou situaci v Británii (pomocné síly jsou imigranti z Kypru, hostující kuchaři většinou z Německa, ale také z Řecka či Itálie, a ženy tu pracují pouze v podřadných rolích servírek a pomocnic), složení personálu nové *Kuchyně* autenticky mapuje momentální situaci u nás. Pomocnou sílu hraje Vietnamec Lukáš Tran.

Základní konflikt (v britském poválečném prostředí konce 50. let Němci a podprahová nenávisť k nim) zde nahrazuje personál složený převážně z Rusů a Ukrajinců, chvílemi zazní ruština či ukrajinština, překládaná do češtiny v komentáři do mikrofonu.

Tím se do vztahů v restauraci vkrádají animozity dneška, které nemusí nutně souviset s konkrétními lidmi, ale symbolicky zachycují současnou atmosféru. Přidan je motiv související s dnešní přehnanou propagací vaření v televizi. Zdejší šéfkuchař (Filip Kaňkovský) většinou v podniku není, protože obráží nejrůznější VIP akce jako „televizní hvězda gastronomie“. Podprahově je tak připomenut módní trend dneška, a důležitost (sebe)prezentace, zatímco den-

nodenní tvrdá práce řadových zaměstnanců není příliš ceněna.

Mladí herci hrají čerstvě a energicky

Scéna Martina Chocholouška, která má cca 5x2 m, na počátku připomene koncertní pódium. V popředí mikrofony a vertikální soustava stolů s vyleštěnými hrnci. Vzadu za diváky prosklená výloha směrem do pasáže, a napravo sklem oddělený meziprostor, kterým šéf může sledovat dění v podniku a lze ho využít na scénické efekty. Atmosféru od rána do večera, ale také střídající se nálady, vytvoří proměny světelného designu. Odcizené prostředí moderní kuchyně, kde vládne přísná hygiena (i když součástí děje je aféra s přeběhnuvší krysou, místo které

se chytí do pasti chef Ratatouille), je spojeno s interpretací v er-formě. Roli vypravěčky zastává doyenka podniku Berta Veroniky Janků, nejstarším mužem kuchyně je rozvázný Frank Zdeňka Vencla.

Na dvacet postav si mezi sebou rozdělili rovným dílem mladí muži a ženy. To je výrazná změna proti původnímu textu. V době Weskerova působení v restauraci – byl vyučeným cukrářem – nesměly na místech kuchařů pracovat ženy, v této verzi na sebe strhává pozornost dvojice cukrářek Pavlína a Erika, které zdobí nejen dorty, ale i prostředí kuchyně, i když přitom řeší nelehké osobní problémy.

Spolupráce s DAMU dovolila v tomto experimentu využít větší množství herců. I když Wesker má předepsáno na třicet postav, zdej-

ších dvacet na malém jevišti pociťově působí jako dav. Pod vedením Karolíny Gilové vznikla téměř taneční verze práce v kuchyni, kterou sugestivně doprovází původní hudba Jiřího Hájka, hraná live. Ve sborových scénách se uplatní drobné choreografické kreace, ale také spoluúčast herců na „výrobě zvuků“ (připomíná to chvílemi experimenty skupiny STOMP). Vizuální efekty umocňuje ladění kostýmů do variací black-and-white i vtipně stylizované využití nádobí jako součástí stejnokroje. Bez problémů funguje propojení choreograficky pojatých skupinových pasáží s drobnohlédným nahlédnutím do osudů jednotlivců. Každý charakter je jasně strukturován a mladí herci hrají čerstvě a energicky. Dá se říci, že každý se alespoň na chvíli dostane do hledáčku diváka, i když v množství postav občas stěží rozeznáváme.

Nejzřetelnější, o nové motivy obohacený, je příběh schopného, ale problematického Rusa Petra, kterého hraje Prokop Košař, jako cukrářka Pavlína zvládá sugestivně obtížný monolog Diana Komisarenko. Nikdo tu nepůsobí zbytečně, představení funguje konzistentně jako celek, v němž je každý kousek mozaiky důležitý. I když tento experiment vypadal na první pohled jako okrajový produkt ambiciózní dramaturgie MDP, tento neobvyklý zážitek rozhodně může potěšit diváka, který se rád nechá překvapovat.

Arnold Wesker: Kuchyně

Režie: Michal Dočkal
MDP, premiéra 7. 10.

Sozastvenstvo kuchyně složené z více národností zírání za sklem

FOTO MDP